

Intervju:

Luiš de Almeida Sampajo, ambasador Portugala u Srbiji

EU nema smisla bez zapadnog Balkana

Srbija je ključna za stabilnost na zapadnom Balkanu i evropski interes mora da bude da nepovratno uđe u evropske integracije. Taj proces je, naravno, veoma bitan za Srbiju i njene građane, ali je istovremeno i strateški cilj Evropske unije - za mir, za stabilnost, za prosperitet

Srbija je ključna za stabilnost na Balkanu i države članice EU moraju da podrže njene evropske integracije. Naravno, postoje kriterijumi koje Srbija mora da ispuni, ali će na kraju odluka o prijemu u članstvo biti politička, kaže u razgovoru za Ekonomist Luiš de Almeida Sampajo, ambasador Portugala u Srbiji.

Portugal podržava priključenje Srbije Evropskoj uniji. Ipak, evropske integracije Srbije su usporene, pre svega zbog odnosa Srbije i Tribunala u Hagu. Mislite li da je ta saradnja zadovoljavajuća da Srbija može da nastavi evropske integracije?

Luiš de Almeida Sampajo: Neophodno je da Srbija sarađuje sa Tribunalom u Hagu. Svi su svesni da je ta saradnja danas mnogo dinamičnija nego pre i Portugal smatra da je ona veoma pozitivna, a i Tribunal je ocenio da je Srbija značajno napredovala u tom pogledu. Mislim da je sve urađeno da bi bila uspostavljena puna saradnja, ali postoje nesuglasice oko toga šta ona znači. Prema odlukama međunarodne zajednice, puna saradnja znači konkretne rezultate i zato se nadamo da će ti rezultati biti uskoro vidljivi. Postoje, dakle, kriterijumi koje Srbija mora da ispuni tokom procesa evropskih integracija. Ali, prema mom mišljenju, Evropa mora da donese političku i stratešku odluku. Srbijaje ključna za stabilnost na zapadnom Balkanu i evropski interes mora da bude da nepovratno ude u proces evropske integracije. Taj proces je, naravno, veoma bitan za Srbiju i njene građane, ali je istovremeno i strateški cilj Evropske unije - za mir, za stabilnost, za prosperitet.

Na kom stepenu integracija bi, prema vašem mišljenju, Srbija bila „nepovratno uvučena“ u taj proces?

L. Sampajo: Veoma je bitno da tokom ove ili na početku naredne godine bude uspostavljena takva nepovratna veza. Nemoguće je, međutim, reći koji je tačno korak nakon koga bi taj proces mogao da se označi kao „nepovratan“ - da li je to početak primene Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, podnošenje kandidature Srbije, njegova primena ili nešto drugo. Uveren sam da će Srbija biti član EU, zato što je to projekat Unije, koja neće imati smisla bez zemalja zapadnog Balkana. EU prolazi kroz težak period. Dovoljno je imati na umu ekonomsku krizu i teškoće oko usvajanja Lisabonskog sporazuma. Srbija se, takođe, suočava sa problemima na putu evropskih integracija koje mora da prevaziđe. Neke od tih problema EU i Srbija treba da rešavaju zajedno, a važno je da u celom procesu učestvuju i srpska i evropska javnost. Ako se integracije previše oduže, ceo proces bi mogao da bude otežan. Ne treba da budemo potpuno sigurni kakvo će biti raspoloženje u budućnosti. Jedna od mera koja bi išla ka tome jeste liberalizacija viznog režima. Psihološki je veoma bitno da građani Srbije mogu slobodno da putuju po zemljama Evropske unije. Takođe, bitno je da Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju što pre počne da se primenjuje. Unutar EU, Portugala pokušava da ubrza primenu tog Sporazuma, ali to pitanje zavisi od saradnje sa Tribunalom

Mislite li da zemlje zapadnog Balkana treba da uđu u EU u „paketu“ ili pojedinačno, kako koja bude ispunjavala uslove?

L. Sampajo: Oko toga se u EU takođe vode polemike. Sve države u regionu imaju svoju dinamiku priključivanja i njihov napredak treba ocenjivati pojedinačno. Konačna odluka o pridruživanju, međutim, neće biti isključivo tehničko pitanje koje će zavisiti od ispunjavanja kriterijuma, nego, pre svega, politička odluka. Ne treba da se zavaravamo - Srbija ima ključnu ulogu na zapadnom Balkanu. Nemoguće je zamisliti zapadni Balkan u EU bez Srbije. Dakle, Srbija ima i veliku odgovornost jer ima mogućnost da povuče ceo region prema EU.

U Srbiji se vrlo često diskutuje i o tome treba li država da postane član NATO-a?

L. Sampajo: Treba razumeti da NATO operacije na Balkanu nikad nisu bile usmerene protiv srpskog naroda.

Izgledalo je kao da jesu.

L. Sampajo: Razumem da postoje negativna iskustva i živa sećanja. Svako ko ima dobru

volju i dobre namere žali za žrtvama vojne operacije od pre deset godina. NATO može da bude veoma bitan instrument za razvoj Srbije. Alijansa može da pomogne da zapadni Balkan ubrzano prosperira i svakako može da bude garancija za stabilnost u regionu.

Može li na vaše planove za intenziviranje saradnje da utiče portugalsko priznavanje nezavisnosti Kosova?

L. Sampajo: Na bilateralnom nivou, to pitanje ne treba da utiče na odnose dve države i na razvoj saradnje.

Kako ocenjujete ekonomsku saradnju Srbije i Portugala?

L. Sampajo: Ekonomska saradnja dve države je i dalje na niskom nivou, i bilo šta što uradimo da je unapredimo biće pozitivno. Postoji mnogo toga što Srbija i Portugal imaju zajedničko što može da bude osnova za dalji razvoj ekonomske saradnje. Portugalci imaju veoma pozitivno mišljenje o Srbiji i Srbima. Portugalska javnost veruje da su im Srbi po mentalitetu veoma bliski. Oba naroda su južnoevropska, dele mediteranski mentalitet, i imaju slične sisteme vrednosti. Postoji i mnogo sličnosti u načinu života. Mnogima je neobično da Portugalci imaju takvo mišljenje o Srbima, s obzirom na to da su države relativno daleko jedna od druge i da dosad nije bilo značajnih direktnih kontakata. Voleo bih da vidim rezultate nekog istraživanja koje bi pokazalo odakle takva percepcija o Srbiji i Srbima među građanima Portugala. Mislim da su takvom mišljenju mnogo doprineli portugalski vojnici koji su za vreme sukoba na Balkanu služili u mirovnim snagama. U proteklih petnaestak godina je na Balkanu služilo više od osam hiljada vojnika, a gotovo svi su boravili u regionima gde su Srbi bili većinski narod. Sa druge strane, u Beogradu svake godine više od 200 studenata upiše portugalski jezik. Oni mogu da budu dobra osnova za ekonomsku saradnju. Mislim da bi trebalo više raditi i na razvoju kulturne saradnje, koja je sada svedena uglavnom na portugalsku muziku koja je veoma popularna u Srbiji. Treba promovisati slikarstvo, književnost i druge oblasti kulture. Takođe, moramo mnogo više da uradimo na sportskoj saradnji. Portugala ima veoma dobru fudbalsku školu. Sa druge strane, u Srbiji se igra vrhunski tenis. To bi, na primer, mogle da budu dobre prilike za razmenu znanja.

Gde vidite prostor da se unapredi ta saradnja?

L. Sampajo: Portugal je spreman da učini mnogo na poboljšanju ekonomske saradnje. Kod nas postoje kompanije koje spadaju među najbolje u svetu kad je reč o obnovljivoj energiji. Kompanija EDP smatra se za jednu od najbolje tehnološki opremljenih kompanija u Evropi u tom sektoru. Uz tu tehnologiju „zelena“ energija nije čak ni skuplja od one dobijene eksploatacijom klasičnih izvora. EDP je spreman da dode u Srbiju da radi, a isto interesovanje pokazuju i druge portugalske energetske kompanije. Naravno, to nije jedina oblast za koju su zainteresovane naše firme. Srbija bi mogla da ima korist i od urbanog razvoja. Kompanija Parqexpo je, na primer, pretvorila najsiromašniji deo Lisabona u jedan od najpoželjnijih krajeva grada za život. Ta kompanija je već angažovana u mnogim drugim državama. Parqexpo bi mogla mnogo da pomogne srpskoj privredi, jer bi ona investirala u projekte i razvoj, dok bi lokalne firme mogle da rade kao podizvođači radova. Dolazak velikih preduzeća bi dodatno razvio saradnju, jer bi ih sigurno i manje privatne portugalske firme pratile.

Koje su druge grane u kojima mislite da bi moglo da dođe do saradnje?

L. Sampajo: Portugalske turističke firme su razvije takav tip poslovanja da su istovremeno i profitabilne, ali i ekološki „čiste“. Privatne turističke firme su spremne na saradnju i investiranje. Takođe, Portugal proizvodi neke od najboljih svetskih vrsta vina, po veoma prihvatljivim cenama. Mislim da bi firme koje se bave tom proizvodnjom rado investirale u Srbiji. One bi na taj način donele svoje tehnologije i znanje. Na kraju, saradnja je moguća i u

javnim radovima. Osamdesetih godina Portugal je imao samo nekoliko stotina kilometara autoputa. Danas imamo mrežu od nekoliko hiljada kilometara. Javni radovi su, na primer, jedan od načina na koji se naša vlada bori protiv ekonomske krize. Srbija je centralna zemlja zapadnog Balkana i kompanijama koje su prisutne u njoj lako su dostupna sva okolna tržišta. Stoga je jedan od glavnih ciljeva mog mandata da ojačam ekonomske veze Portugala i Srbije i da što više naših firmi bude prisutno na ovom tržištu.

€: Vidite li prostor i da srpske firme rade u Portugalu?

L. Sampajo: Ekonomsku saradnju i vidim kao strateško partnerstvo, a ne kao jednosmeran put kojim bi samo portugalske firme dolazile ovde. Jedan od najboljih načina da portugalske i srpske firme sarađuju mogla bi da budu zajednička ulaganja. Kroz takve projekte one bi mogle da posluju na celom Balkanu. Siguran sam da su srpske vlasti svesne da moraju da razvijaju dobre regionalne odnose, a ekonomske veze bi mogle da budu jako dobar instrument za sprovođenje tih ciljeva.

Da li bi razvoj ekonomske saradnje mogla da ugrozi globalna kriza?

L. Sampajo: Portugalska ekonomija je među najotvorenijim u Evropi. Naravno, i na nas utiče ekonomska kriza. Ali, moguće je da se dogodi jedan paradoks, da dosad najveća ekonomska kriza traje najkraće. To bi moglo da se dogodi zato što je reakcija međunarodne zajednice na krizu danas drugačija nego što je to bilo kad je svetska ekonomija ranije upadala u probleme. Naime, po prvi put reakcija na krizu je saradnja. Dosad su se sve države zatvarale i izolacijom pokušavale da reše ekonomske probleme. Ovaj put će međunarodna zajednica pokušati da razgovorom i dijalogom dode do zajedničkog rešenja. Naravno da postoje velike razlike među nacijama i da postoje različite ideje kako bi trebalo da se reši kriza, ali mislim da će na kraju sve države postići zajednički dogovor. Zbog toga je moguće da kriza traje kraće nego ranije, bez obzira na njen intenzitet.

Izvor: **Ekonomist magazin**
www.vibilia.rs